

ฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

Local Cultural Scenario within Sustainable Development

สุชาติ แสงทอง¹

Suchat Saengthong

วันที่ส่งบทความ: 15 มกราคม 2567, วันที่แก้ไขบทความ: 11 มีนาคม 2567,

วันที่ตอบรับบทความ: 13 มีนาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิชาการอธิบายถึงกระบวนการเกี่ยวกับการสร้างฉากทัศน์วัฒนธรรมท้องถิ่นจากการมองอนาคตของการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนคือ การพัฒนาที่มีความสมดุลและการมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติการเมือง มิติวัฒนธรรมและจิตใจ มิติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บนฐานความรู้และภูมิปัญญาในการรวบรวมและจัดระบบข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ถึงฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิดและการสัมภาษณ์กับผู้รู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านกรอบความคิดฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ทุนวัฒนธรรมในมิติทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การสร้างอัตลักษณ์บนฐานศิลปวัฒนธรรมในสถาปัตยกรรมท้องถิ่น วิถีพันธ์ของวัฒนธรรมกับนวัตกรรมทางปัญญาเชิงสร้างสรรค์ ในมิติเชิงบูรณาการความรู้และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของภาพสะท้อนในความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็น อัตลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: ฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น อัตลักษณ์ท้องถิ่น นวัตกรรมทางปัญญาเชิงสร้างสรรค์

¹ รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อีเมล suchat.s@nsru.ac.th

Associate Professor Dr., Faculty of Administrative Sciences and Social Sciences Nakhon Sawan Rajabhat University E-mail; suchat.s@nsru.ac.th

Abstract

Academic articles explain the process of creating a local cultural scenario by looking at the future of changes that is expected to happen as local cultural within sustainable development. However, a sustainable development is balanced development and supportive interaction in economic, social, political, cultural and psychological, natural resource and environmental dimensions, based on knowledge and wisdom in collecting and organizing information, analyzing and synthesizing it to effectively benefit the local area. This article aims to analyze the local cultural scenario within sustainable development from document analysis, concepts, interviews with cultural and local knowledge experts, including sustainable cultural scenario framework, cultural capital in the local historical dimension, creation of identity based on art and culture in local architecture, culture's way of life with creative intellectual innovation in the integrative dimension of knowledge and developing effective learning processes of a reflection in thoughts, beliefs, way of life, customs and traditions on identity and value as local cultural within sustainable development.

Keywords: Sustainable cultural scenario, local cultural capital, local cultural history, local identity, creative intellectual innovation

บทนำ

ฉากทัศน์ เป็นมโนภาพเกี่ยวกับสถานการณ์ในอนาคตที่มีความเป็นไปได้ ของการขับเคลื่อนสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปสู่อนาคต ในกระบวนการเกี่ยวกับการสร้างฉากทัศน์วัฒนธรรมท้องถิ่น จากการมองอนาคตของการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการวางแผนและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต ด้วยความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอดีตและปัจจุบัน (Agostinho, S., Meek, J., & Herrington, J., 2005) ซึ่งความท้าทายหนึ่งของการสร้างฉากทัศน์วัฒนธรรมท้องถิ่นในที่มีความเชื่อมโยงระหว่าง ปัจจัยเกื้อหนุน และการวางแผนคือการคาดการณ์ซึ่งเป็นกระบวนการที่พยายามทำความเข้าใจกับภาพอนาคตที่อาจเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา มีกรอบการพัฒนาที่มุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ส่งผลให้ประเทศไทยมุ่งสู่การพัฒนาที่สูงขึ้น

กระแสการพัฒนาเศรษฐกิจที่พัฒนาไปควบคู่กับการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนและท้องถิ่น โดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแม่แบบในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท

คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจน ใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต Sunida Kiatwattanawisan. (2022) สังคมไทยในปัจจุบันได้รับผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบจากกระแสโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดสถานการณ์ใหม่ในสังคมไทยใน 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ การเปลี่ยนแปลงไปสู่ความหลากหลาย (Difference) และความซับซ้อน (Complexity) ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในวงการวิชาการด้วย ภายใต้สถานการณ์นี้สังคมไทยและวงการวิชาการไทย ต้องมีวิธีคิดแบบใหม่ที่มองสังคมหลายมิติ มองแบบซับซ้อนและให้ความสำคัญแก่เรื่องของวัฒนธรรมและความยั่งยืนทางวัฒนธรรม ท่ามกลางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแบบทุนนิยม ปรากฏว่ามีปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นหลายด้าน เป็นการพัฒนาที่เน้นวัตถุนิยม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความชอบชอบในปรากฏการณ์ของความทันสมัยและวิธีคิดแบบทันสมัยนิยม ที่มองโลกด้านเดียวโดยละเลยสังคมและวัฒนธรรม (Danai Nilsakul and Nopadon Thungsakul, 2017) สิ่งเหล่านี้ทำให้ต้องหันมาคิดกันใหม่ว่าคำตอบของการพัฒนานั้นน่าจะอยู่ที่ชุมชน หมู่บ้าน ชนบท และท้องถิ่นของประเทศไทย จากสถานการณ์และปัญหาการพัฒนานี้ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้เราได้ข้อสรุปว่าแนวคิดเชิงนโยบายของสถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาคนในระดับผู้นำทางสังคมที่ส่งเสริมการพัฒนาแบบสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนไปจนถึงคนในรุ่นต่อไป ดังนั้น กระบวนการเกี่ยวกับการสร้างฉันทศน์วัฒนธรรมท้องถิ่นจากการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต ด้วยความรู้ และภูมิปัญญาที่มีอยู่ในปัจจุบันจากมุมมองและข้อมูลที่ได้จากอดีตที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวิธีคิดแบบใหม่ และองค์ความรู้ใหม่ที่คำนึงถึงมิติทางวัฒนธรรมในการพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ ฉันทศน์จะต้องตั้งอยู่บนวิธีคิดแบบองค์รวม แนวบูรณาการศาสตร์เพื่อสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมที่มีความซับซ้อนและแตกต่างหลากหลายมากขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ (Chanchai Jitlaoaporn, Jidapa Thirasirikul, and Sakon Suksamphongchai, 2022) โดยวัฒนธรรม เป็นผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้นแล้วสั่งสมพัฒนาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงความต้องการและความจำเป็นในวิถีชีวิตของบุคคลและสังคม จนกลายเป็นมรดกตกทอดถึงปัจจุบันและสืบสานสู่อนาคต (Akin Rapeepat, 2008) วัฒนธรรม เป็นมรดกสังคมของพฤติกรรมมนุษย์ที่มีการสะสมมาจากอดีตและได้ถ่ายทอดมาเป็นสมบัติที่มนุษย์นำมาใช้ประกอบกรดำเนินชีวิต ที่หลอมรวมถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ และศิลปะต่าง ๆ ที่มีแบบฉบับเป็นของตนเอง Bamrung Bunpanya. (2006) เป็นพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ที่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการจะกระทำสิ่งใด ในสถานการณ์เฉพาะอย่างโดยวัฒนธรรมเป็นแบบแผนแห่งการดำรงชีวิต และกฎระเบียบหรือข้อปฏิบัติที่มนุษย์ปฏิบัติเพื่อความเจริญงอกงาม (Jiraphan Kanchanachitra, 2007) วัฒนธรรมในส่วนร่วมคือผลของการคิดค้นทางวัฒนธรรม และถือได้ว่าเป็นมรดกทางสังคมที่ได้รับการถ่ายทอดทางสติปัญญาไปสู่รุ่นในแต่ละรุ่น โดยวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งที่สร้างคุณค่า

และมูลค่า เป็นพลังขับเคลื่อนสังคมสู่เป้าหมายที่ต้องการอย่างหลากหลายในวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณี และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนได้ร่วมสร้างสรรค์ สังคม ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง ให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งด้านจิตใจและ วัตถุอย่างมีความสุข ทั้งนี้ วัฒนธรรม สามารถพิจารณาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน (Yongthanit Pimonsathien, 2011) ได้แก่ 1) วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น วัฒนธรรมที่เป็นความคิด แบบแผนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อถือ ศาสนา ความสนใจ ทศนคติในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ เป็นวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปร่างตัวตนและเป็นนามธรรม ที่เรียกว่าวัฒนธรรมทางจิตใจ 2) วัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น ลักษณะของที่อยู่อาศัย เครื่องประดับ โบราณสถาน วิหาร อุปกรณณ์ เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้ เป็นวัฒนธรรมที่มีรูปร่างตัวตน มองเห็นและสัมผัสได้

อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันอยู่เสมออันก่อให้เกิดศิลปวิทยาการและความรู้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ท้องถิ่นเกิดจากหลากหลายปัจจัย ซึ่งท้องถิ่นมิได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่สัมพันธ์กับสังคมเมือง ซึ่งเมื่อเมืองสัมพันธ์กับต่างประเทศ วัฒนธรรมเมืองและวัฒนธรรมต่างประเทศจึงเข้าปะทะ สัมพันธ์กับวัฒนธรรมท้องถิ่น (Suthep Sunthornpharm, 2006) วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นวัฒนธรรมหลากหลาย ที่มีภูมิหลังและประวัติความเป็นมาของชุมชนในท้องถิ่น ประกอบด้วย วัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นวัฒนธรรมที่ท้องถิ่นได้ยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีต และยังไม่เปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมแบบดัดแปลงเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลความเปลี่ยนแปลง จากวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้นำมาดัดแปลงหรือประยุกต์ ให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อประโยชน์การนำไปใช้ในปัจจุบัน และวัฒนธรรมสร้างใหม่ เป็นวัฒนธรรมที่คนในชุมชน นำมาอาจจะเป็นวัฒนธรรมเลียนแบบ หรือ คิดประดิษฐ์ สร้างขึ้นมาภายหลัง แล้วนำมาใช้เป็นวัฒนธรรมในสังคมท้องถิ่นนั้น ๆ จากการเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่น ที่มีความชัดเจน ในการมองเห็นคุณค่าโดยอาศัยความรู้และภูมิปัญญาเป็นสำคัญ ทั้งนี้ การวิเคราะห์ฉากทัศน์ วัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถเป็นทิศทางการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานคิด ของวัฒนธรรมศึกษา ที่เป็นการบูรณาการศาสตร์ โดยฉากทัศน์เชิงปรัชญา และความสำคัญ ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในเชิงหลักการจำเป็นต้องพัฒนาดน สู่การมุ่งเน้นการศึกษามุมมองรูปแบบ การสร้างอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ทางกายภาพที่มีความสัมพันธ์ต่อพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีการทับซ้อนกัน ซึ่งเน้นมุมมองมิติของการทับซ้อนในความแตกต่างของความหมาย รวมถึงโลกทัศน์ทางความคิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ สามารถสะท้อนปรัชญาความคิด ความเชื่อ ที่เป็นกลไกปรากฏการณ์เบื้องหลัง ในการขับเคลื่อนทางสังคมในทุกมิติ มุมมองถึงมิติทุนวัฒนธรรมที่เป็นพลังสำคัญใน การขับเคลื่อนสังคม ชุมชน และท้องถิ่น สู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการเหมือนเช่น แมงมุมที่เป็นตาข่าย เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงเป้าหมายที่เป็นความต้องการของวัฒนธรรม ซึ่งการศึกษาวิเคราะห์ฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติเชิงบูรณาการ ความรู้และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น

ไปสู่ความยั่งยืนทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตของชุมชน ท้องถิ่น ที่มีบทบาทในการพัฒนาที่ตรงจุดภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่ และเป็นการวางแผนการดำเนินการพัฒนาสู่ความยั่งยืนในอนาคต โดยเฉพาะการนำกรอบความคิดทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การขับเคลื่อนและพัฒนาท้องถิ่นเพื่อความยั่งยืนจึงมีความสำคัญต่อมิติมุมมองใหม่ ๆ ต่อการศึกษาของภาพสะท้อนในความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

กระบวนการสร้างฉากทัศน์ในวิวิธวิทยาการเข้าถึงความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

กระบวนการสร้างฉากทัศน์ การมองอนาคตตามแนวคิดและแนวทางในการวางแผนยุทธศาสตร์ที่ใช้กันอยู่ทั่วไป มักเน้นการวิเคราะห์ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงประกอบกับการวิเคราะห์ประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ ทำนายอนาคตการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น แล้วจึงตั้งเป็นวิสัยทัศน์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ (Agostinho, S., Meek, J., & Herrington, J., 2005) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการทำนายเป็นการสันนิษฐานอนาคตเพียงรูปแบบเดียว อาจไม่เหมาะสมในทุกสถานการณ์จึงต้องใช้วิธีการคาดการณ์ที่เปิดกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะตามแนวคิดที่ว่าภาพอนาคตมีทั้งที่เป็นภาพที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ (Possible) อนาคตที่ดูเหมือนน่าจะเกิดขึ้นได้ (Plausible futures) อนาคตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจริง (Probable futures) และอนาคตที่อยากให้หรือควรจะเกิดขึ้น (Preferable/desirable futures) เมื่อทราบถึงความหลากหลายและระดับความเป็นไปได้ที่แตกต่างกันของทางเลือกอนาคต จึงสร้างภาพอนาคตเป็นฉาก ๆ ที่ทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนเห็นถึงทางเลือกของอนาคตที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้จริงก่อนที่จะไปสร้างกลยุทธ์และวิธีการที่สามารถใช้ได้กับแทบทุกสถานการณ์ที่น่าจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต (Robust) กระบวนการวางแผนแบบนี้เรียกว่า การวางแผนแบบฉากทัศน์ เป็นการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและอย่างสร้างสรรค์เกี่ยวกับทางเลือกที่มีโอกาสในอนาคตตามเงื่อนไขและข้อสมมติที่ตั้งไว้ (Erduran, A.D., & Bayrak, E. B., 2013) การวางแผนฉากทัศน์ เน้นการวิเคราะห์ปัจจัยขับเคลื่อน ทั้งความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ความไม่แน่นอน และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น แล้วจึงสร้างทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ในอนาคต เพื่อประเมินกลยุทธ์ที่สามารถดำเนินการได้ในแต่ละสถานการณ์ โดยขั้นตอนสำคัญ (Clark, R., 2009) ได้แก่ 1) ระบุประเด็นปัญหา ขั้นตอนแรกคือ การระบุและคัดเลือกประเด็นปัญหาที่พื้นที่นั้นจะประสบอยู่ในปัจจุบันหรืออาจ ประสบในอนาคต เพื่อทราบถึงสภาพแวดล้อมหรือบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการคาดการณ์ 2) การคัดเลือกและจัดอันดับปัจจัยขับเคลื่อน หรือแนวโน้มที่คาดว่าจะมีผลต่อประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้ ปัจจัยที่ใช้ในการคาดการณ์อนาคตระยะยาวด้วยวิธีการฉากทัศน์ อาจเน้นที่ปัจจัยเชิงระบบในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านประชากร ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม วัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อ ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ในการขับเคลื่อนและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3) จัดลำดับปัจจัยขับเคลื่อน

โดยจะต้องเลือกปัจจัยหรือประเด็นที่คิดว่าสำคัญที่สุด มากำหนดตรรกะของฉากทัศน์ (Scenario logics) ตามระดับความไม่แน่นอนและระดับผลกระทบของปัจจัยเหล่านั้น จะมีประโยชน์ในการกำหนดรูปแบบและแนวทางการวางแผน สำหรับภาพอนาคตภาพ 4) กำหนดตรรกะฉากทัศน์ ตามระดับของความไม่แน่นอนและผลกระทบที่ประเมินได้ว่าจะเกิดขึ้น วิธีการหนึ่งในการสร้างตรรกะฉากทัศน์ที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นเกณฑ์ในการสร้างกรอบความคิดและกรอบของยุทธศาสตร์และกิจกรรมที่จะดำเนินการ 5) พัฒนาฉากทัศน์ ในอนาคตที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้และน่าจะเกิดขึ้น โดยเฉพาะภาพอนาคตที่แตกต่างและไม่ต่อเนื่องจากภาพปัจจุบัน วิธีการสร้างฉากทัศน์ ได้แก่ (1) ความเป็นไปได้ ที่แต่ละปัจจัยและองค์ประกอบจะเกิดขึ้นได้จริง (2) มีความแตกต่างระหว่างเรื่องราวและองค์ประกอบของแต่ละฉากทัศน์มากเพียงพอ (3) มีความสอดคล้องซึ่งกันและกันระหว่างองค์ประกอบและเนื้อหาในฉากทัศน์เดียวกัน (4) มีประโยชน์ในเชิงการตัดสินใจ ฉากทัศน์แต่ละภาพและฉากทัศน์ทั้งหมดต้องสามารถนำมาเป็นทางเลือกในการตัดสินใจได้ (5) มีความท้าทายที่จะทำให้ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรที่เกี่ยวข้องต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และกระบวนการทำงานใหม่ เพราะเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต 6) เลือกดัชนีชี้วัดสำหรับการติดตามผล คือการกำหนดดัชนีชี้วัดที่ใช้ในการประเมินว่าฉากทัศน์แต่ละฉากจะทำให้เกิดผลกระทบหรือผลลัพธ์ เพื่อนำมาตัดสินใจว่า ควรต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ในแต่ละฉากทัศน์ 7) การประเมินผลกระทบของแต่ละฉากทัศน์ ที่มีความแตกต่างกันในด้านเนื้อหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ จึงต้องมีการประเมินผลกระทบในแต่ละสถานการณ์ เพื่อนำผลที่ได้มาวางกลยุทธ์ในการรับมือกับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน 8) การประเมินทางเลือกยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์หลักของการสร้างฉากทัศน์ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในอนาคต ซึ่งฉากทัศน์ที่ดีและเป็นประโยชน์ควรมีเนื้อหาตรงกับประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบต่อพื้นที่ศึกษา

ทั้งนี้ กระบวนการสร้างฉากทัศน์ในวิธีวิทยาการเข้าถึงความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นโจทย์ความท้าทายในการหาแนวทางการพัฒนาที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืนได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนและกระบวนการพัฒนาที่บูรณาการเชื่อมโยงกันทุกด้าน โดยมีเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทยอย่างยั่งยืน (Office of the National Economic and Social Development Board, 2016) การพัฒนาที่ยั่งยืน มีลักษณะเป็นการพัฒนาที่เป็นบูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) ที่จะต้องมาประสานกันครบองค์ และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือมีดุลยภาพ (Balance) ลักษณะที่เป็นบูรณาการ หรือทำให้เกิดองค์รวม เป็นโจทย์ท้าทายในการพัฒนาที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่สอดคล้องกับความสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยใช้เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs Goals) คือ จุดมุ่งหมายที่กำหนดแนวทางร่วมกันเป็นวาระของสหประชาชาติ ซึ่งต่อยอด

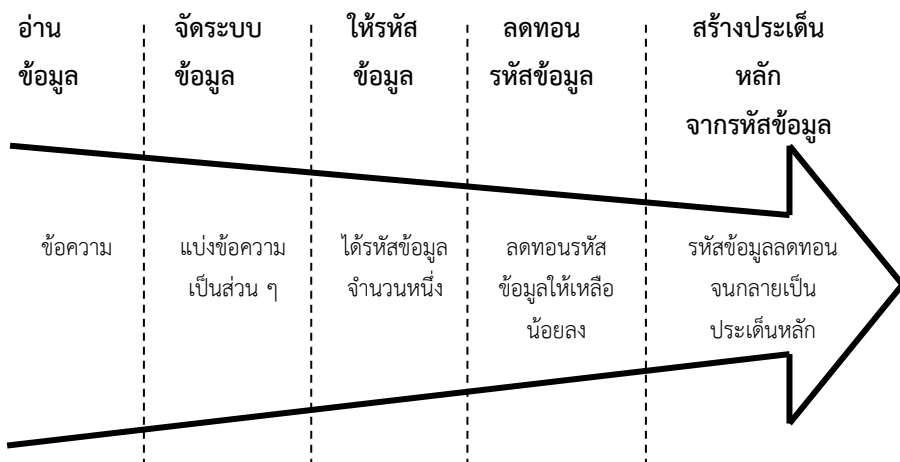
มาจากเป้าหมายการพัฒนาที่สหัสวรรษ โดยมีปัจจัยสำคัญ 5 มิติ ที่เชื่อมโยงกัน (International Institute for Trade and Development, 2016) ได้แก่ 1) มิติด้านการพัฒนาคน (People) มุ่งเน้นการแก้ไขมีรายได้ที่ต่ำลงของประชากร ขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหย ลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในสังคม 2) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Planet) จะเน้นในเรื่องของการดูแล ปกป้อง รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศเพื่อส่งต่อให้พลเมืองของโลก ในรุ่นต่อไป 3) มิติด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ในระดับที่ดีและสอดคล้องเข้ากับธรรมชาติ 4) มิติด้านสันติภาพและความยุติธรรม (Peace) โดยยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสันติ สังคมมีการเป็นอยู่อย่างสงบสุข ไม่เกิดการแบ่งแยกกัน 5) มิติของความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) สร้างความร่วมมือในทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนา โดยเริ่มใช้พัฒนาจากส่วนเล็ก ๆ องค์กร ชุมชน และสังคม ที่ใช้หลักความพอประมาณมาใช้ในการพัฒนาจิตสำนึกให้เกิดความต้องการอย่างพอประมาณ จัดสรรการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Thaipat Institute Rural Restoration Foundation of Thailand Under Royal Patronage, 2020) จากการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการอย่างสมดุล เพื่อสร้างระบบภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองทั้งในปัจจุบันและในอนาคตอย่างมีเหตุมีผล สร้างวิถีชีวิต และทุนทางวัฒนธรรมที่สมดุลในทุกมิติ

อย่างไรก็ตาม ทุนวัฒนธรรม เป็นคุณค่าที่บุคคลได้รับจากกระบวนการหล่อหลอมทางสังคม จนกลายเป็นคุณสมบัติติดตัวที่เอื้อให้บุคคลสามารถนำไปเพิ่มพูนมูลค่าของตนได้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ (Thaweesak Sasongkroh, 2011) คือ ทุนวัฒนธรรมที่แฝงฝังอยู่ในกาย ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปของวัตถุ และทุนวัฒนธรรมที่อาศัยการสถาปนา โดยทุนวัฒนธรรมดังกล่าว มีการเปลี่ยนแปลง ผกผันไปตามการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ในแต่ละยุคสมัย (Rangsan Thanapornphan, 2013) and Direk Patmasiriwat (2008) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ทุนวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับคุณค่าที่เป็นความรู้คู่ภูมิปัญญาและงานสร้างสรรค์ อันเกิดจากการค้นคว้าและการค้นพบโดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น รวมถึงค่านิยมและความเชื่อที่ทำให้เกิดการจัดระเบียบทางสังคมหรือสร้างกติกาที่เป็นคุณค่าทางสังคมโดยส่วนรวม อย่างไรก็ตาม การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน เพื่อให้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาที่ยั่งยืนในเชิงพื้นที่ จึงควรให้มีการจัดการฉกัศน์ในการพัฒนาคนเพื่อการพัฒนาสังคม ท้องถิ่นที่ยั่งยืน ซึ่งจะก่อเกิดประโยชน์ของการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาปรากฏการณ์สนามในภาพรวม มีลักษณะสำคัญ คือ ข้อมูลอยู่ในรูปถ้อยคำ ข้อความ ปรากฏการณ์ เหตุการณ์ พฤติกรรม เป็นวิธีการแสวงหาความจริง ใช้วิธีการอุปทาน (ข้อมูลดิบ/ ข้อเท็จจริง --> แนวคิด ความสัมพันธ์ --> ข้อสรุป) เน้นการศึกษาข้อมูลแบบองค์รวมในการดำเนินการเก็บรวบรวม

ข้อมูล จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ผลเป็นข้อมูลพื้นฐาน เป็นกรอบในการสร้างและพัฒนากรอบแนวคิด (Develop conceptual framework) การศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกอาศัยการวิเคราะห์มุมมองพหุบริบทและวัฒนธรรม (Multi-contextual and cultural perspectives) ด้วยแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง ที่มีประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ “ 1) กรอบความคิดฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน 2) ทุนวัฒนธรรมในมิติทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 3) การสร้างอัตลักษณ์บนฐานศิลปวัฒนธรรมในสถาปัตยกรรมท้องถิ่น 4) วิถีพันธ์ของวัฒนธรรมกับนวัตกรรมทางปัญญาเชิงสร้างสรรค์ เป็นอย่างไร?” กับผู้รู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ มาสังเคราะห์ร่วมกัน สู่การวิเคราะห์ผลในองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

การวิเคราะห์ข้อมูล (Lowanichchai, S., et al, 2021) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายจากข้อมูลต่างๆ ตามหลักการสามเส้า (Triangulation Approach) ใน 3 ขั้นตอน คือ 1) การลดทอนข้อมูลให้สามารถลงรหัสเพื่อจำแนกประเภทของตัวแปรเชิงคุณภาพได้ 2) การจัดระบบข้อมูล จากการจำแนกประเภทของตัวแปรจัดรวมกลุ่มตัวแปรเป็นองค์ประกอบหรือมิติของแนวคิด จากนั้นจึงรวมกลุ่มองค์ประกอบให้เป็นแนวคิด เรียกว่า วิธีนี้ว่า แบบจำลองการวิเคราะห์ตัวแปรสู่แนวคิด (Indicator-Concept Model) และ 3) การตีความของการระบุทิศทางและแนวโน้มของความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ด้วยการอธิบายและตีความ เชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลนำไปสู่บทสรุป (Pornchai Jedaman and Udon Orakul, 2018) จากการเตรียมข้อมูล (Preparing) การแตกข้อมูล (Segmenting) การให้รหัสข้อมูล (Coding) การเปรียบเทียบและจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Comparing and categorizing) การเปรียบเทียบข้อมูลซ้ำแล้วซ้ำอีก (Constant comparing) ซึ่งโดยภาพรวมข้อมูลจะถูกลดทอนลงแล้วจัดกลุ่มใหม่เกิดเป็นประเด็นหลัก

ผลลัพธ์ขององค์ประกอบฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า มี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) กรอบความคิดฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน 2) ทุนวัฒนธรรมในมิติทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 3) การสร้างอัตลักษณ์บนฐานศิลปวัฒนธรรมในสถาปัตยกรรมท้องถิ่น 4) วิถีพันธุ์ของวัฒนธรรมกับนวัตกรรมทางปัญญาเชิงสร้างสรรค์ โดยมี 18 ตัวบ่งชี้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

องค์ประกอบของฉากทัศน์	ตัวบ่งชี้
1. กรอบความคิดฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน	1.1 กรอบความคิดของในความเป็นไปได้ ความแตกต่างระหว่างเรื่องราวและองค์ประกอบของแต่ละฉากทัศน์ ความสอดคล้องซึ่งกันและกันระหว่างองค์ประกอบและเนื้อหาในฉากทัศน์เดียวกัน ประโยชน์ในเชิงการตัดสินใจ ความท้าทายที่จะทำให้ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรที่เกี่ยวข้องต้องปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์และกระบวนการทำงานใหม่ เลือกดัชนีชี้วัดสำหรับการติดตามผล เพื่อนำมาตัดสินใจในการดำเนินการ การประเมินผลกระทบ และการประเมินทางเลือกยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์หลักของการสร้างฉากทัศน์ 1.2 การสร้างพาราไดม์ทางทฤษฎีที่หลากหลายในการวางรากฐานความคิดใหม่ ทางวัฒนธรรมนิเวศกับวัฒนธรรมความคิด ได้แก่ วัฒนธรรมความยั่งยืนกับปัญหาสภาวะแบบองค์รวม ความเชื่อมโยงธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม และผลกระทบต่อความยั่งยืนของสังคมและท้องถิ่น 1.3 กรอบความคิดในการเรียนรู้สู่ความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมกับการพัฒนา วัฒนธรรมกับความยั่งยืนทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ วัฒนธรรมกับการปฏิบัติการเชิงพื้นที่ของท้องถิ่น 1.4 กรอบความคิดในวัฒนธรรมศึกษาและพื้นที่ศึกษา ความรู้และการวิจัยวัฒนธรรม ประเพณีและการดำรงชีวิตของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์ชุมชน การผสมผสานทางวัฒนธรรม ชุมชนที่ศึกษา ท่ามกลางการพัฒนา โลกาภิวัตน์และการขยายตัวทุนนิยม ตลอดจน แนวทางการวิจัยทางวัฒนธรรมศึกษาในมิติที่หลากหลาย

1.5 กรอบความคิดในความเชื่อมโยงวัฒนธรรมศึกษากับนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ทฤษฎีวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางวัฒนธรรม นิเวศวัฒนธรรมของชนบท/เมือง วัฒนธรรมศึกษา ยุคโลกาภิวัตน์ นโยบายและการบริหารจัดการทางนิเวศวัฒนธรรม กระบวนการวางแผนวัฒนธรรม แนวคิดใหม่แห่งความยั่งยืนทางวัฒนธรรมกับสุขภาวะและนิเวศของชุมชน

1.6 กรอบความคิดในการสร้างความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่เชื่อมโยงกับประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม แนวคิดทฤษฎีและประวัติศาสตร์ หลักการพื้นฐานของการอนุรักษ์และการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มรดกวัฒนธรรมในอาเซียนและมรดกโลก พัฒนาการใหม่เกี่ยวกับแนวคิดมรดกทางวัฒนธรรม

1.7 กรอบความคิดของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม การปรับเปลี่ยนระบบจากทุนนิยมไปสู่รูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ทุนนิยม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและนิเวศของชุมชน

1.8 กรอบความคิดของการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการทางวัฒนธรรมของการสร้างข้อมูลอย่างเป็นระบบ ที่สามารถนำไปสู่การตัดสินใจ รวมถึงการสร้างคุณค่าและมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ

2. ทุนวัฒนธรรมในมิติทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

2.1 กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม และทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นตัวขับเคลื่อนด้านเศรษฐศาสตร์ โบราณคดี มานุษยวิทยา ในการข้ามพรมแดนแห่งความรู้ เข้าสู่การศึกษาเชิงสหวิทยาการ

	2.2 ความเคลื่อนไหวทางความคิด การแลกเปลี่ยน ผสมผสานกันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีพลังต่อการผลักดัน การเปลี่ยนแปลงให้เกิดศักยภาพของท้องถิ่นในมิติ ทางวัฒนธรรมและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. การสร้างอัตลักษณ์บน ฐานศิลปวัฒนธรรมใน สถาปัตยกรรมท้องถิ่น	3.1 การสร้างอัตลักษณ์บนฐานสถาปัตยกรรม ท้องถิ่น ที่สะท้อนถึงสภาพของพื้นที่ สังคม และ วัฒนธรรมของประชาชน รวมทั้งเรื่องราวต่าง ๆ ของการใช้ชีวิต บริบทรอบข้าง ประเพณีวัฒนธรรม ที่แสดงออกมาในตัวสถาปัตยกรรม ที่ถูกสร้างและ ออกแบบขึ้น ให้มีประโยชน์ที่ตอบสนองความ ต้องการของชุมชน ท้องถิ่น มีรูปแบบที่สอดคล้องกับ สภาพแวดล้อม และค่านิยม 3.2 การสร้างอัตลักษณ์ร่วมที่เกิดจากลักษณะการ ผสมผสานของความสัมพันธ์ในท้องถิ่นที่มีแบบฉบับ เฉพาะ และกระบวนการทางสังคม รวมทั้งการหยิบ ยืมองค์ประกอบทางวัฒนธรรมจากหลากหลายแหล่ง ที่จำต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการ ประกอบขึ้นมาใหม่เพื่อใช้อ้างอิงในการแสดงตัวตน ให้มีความหมายพิเศษ 3.3 อัตลักษณ์ ระดับปัจเจกและระดับกลุ่มที่ เชื่อมต่อระหว่างปัจเจกและโครงสร้าง การยอมรับ ความหมายของอัตลักษณ์ในฐานะที่เป็นกระบวนการ การจะช่วยให้ เข้าใจอัตลักษณ์ได้หลากหลายมิติ 3.4 การปรับเปลี่ยนของอัตลักษณ์ที่มีความสัมพันธ์ กับสถานการณ์หรือมีบริบทที่มีความเฉพาะและการ เปลี่ยนแปลง ผ่านการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม โครงสร้างหน้าที่ และความกลมกลืนทางวัฒนธรรม
4. วิถีพันธกิจของวัฒนธรรม กับนวัตกรรมทางปัญญา เชิงสร้างสรรค์	4.1 จิตรกรรมที่เป็นภาพเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของศาสนาผู้นำของศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม ระเบียบประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของ สังคม 4.2 ประติมากรรมที่แสดงออกในรูปแบบเกี่ยวกับ ความเชื่อ ศรัทธาในศาสนาเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

4.3 สถาปัตยกรรมที่แสดงออกในรูปแบบของ
ความเชื่อศรัทธา และความยิ่งใหญ่ของศาสนาที่บ่ง
บอกถึงความเจริญรุ่งเรือง ความยิ่งใหญ่ ของคติ
ความเชื่อ เป็นตัวกำหนด เช่น สถาปัตยกรรม
พระราชวังต่าง ๆ เป็นต้น

4.4 งานประณีตศิลป์ ของการสร้างงานศิลปะที่
ออกมาเป็นรูปแบบคุณค่าทางด้านความงามที่แสดง
ลักษณะเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่าง
เด่นชัด

แนวทางวิธีการอธิบายผล

ฉกทัศน์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย กรอบความคิด
ฉกทัศน์ทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ทุนวัฒนธรรมในมิติทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การสร้างอัต
ลักษณ์บนฐานศิลปวัฒนธรรมในสถาปัตยกรรมท้องถิ่น วิถีพันธกิจของวัฒนธรรมกับนวัตกรรมทาง
ปัญญาเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้สืบเนื่องจาก ฉกทัศน์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
ฉกทัศน์เชิงปรัชญา และความสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในเชิงหลักการ จำเป็นต้องพัฒนาคน
สู่การมุ่งเน้นอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ทางกายภาพที่มีความสัมพันธ์ต่อพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มี
การทับซ้อนกัน ซึ่งเน้นมุมมองมิติของการทับซ้อนในความแตกต่างของความหมาย รวมถึงโลก
ทัศน์ทางความคิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถสะท้อนปรัชญาความคิดเชื่อที่เป็นกลไกปรากฏการณ์
เบื้องหลังในการขับเคลื่อนทางสังคมในทุกมิติ เป็นฐานในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อการพัฒนา
ท้องถิ่นที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในส่วนที่เป็นคุณค่าซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อน
ชุมชนท้องถิ่นไปสู่ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง จากการเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของ
ชีวิตตามคติความเชื่อ การเข้าถึงความสงบ การเข้าถึงอุดมการณ์ และคุณค่าของทุนวัฒนธรรม
ที่ได้แสดงออกถึงเอกลักษณ์เฉพาะ โดยมีลักษณะที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม มีการคิดค้น
รวบรวมสร้างสรรค์ (Wimonsit Rayangkun, 2011) ซึ่งเปรียบเสมือนสินทรัพย์มรดกทาง
วัฒนธรรม ที่คำนึงถึงการคงอยู่ของคุณค่าทางวัฒนธรรม การแสวงหาจุดที่เหมาะสมของการให้
ความสำคัญกับระดับคุณค่าที่แตกต่างของวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ และสัมผัสไม่ได้ ถือว่ามี
ความจำเป็นสำหรับการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ และการพัฒนาในทุนทาง
วัฒนธรรมของคุณค่าทางวัฒนธรรม จากคุณค่าทางสุนทรียภาพ คุณค่าทางประวัติศาสตร์
คุณค่าทางวิทยาการ และคุณค่าทางสังคมบนพื้นฐานของความพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น
เพื่อความยั่งยืน โดย Pomchai Jedaman, 2018 ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับมิติความพอเพียง
ที่สำคัญ ได้แก่ พอเพียงสำหรับทุกคน ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน จิตใจพอเพียง ทำให้รักกัน
และเอื้ออาทรคนอื่นได้ สิ่งแวดล้อมพอเพียง เป็นการอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม สังคม
เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง จากการรวมตัวที่เข้มแข็ง จะทำให้สามารถ

แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ปัญหาพอเพียง เป็นการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติและปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง ความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเปิดโลกทัศน์และความรอบรู้ สามารถก้าวข้ามปัญหาและการเปลี่ยนแปลง เป็นภูมิคุ้มกันสู่การพัฒนาอย่างเข้มแข็ง อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมเพียงพอในวิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์และเติบโตจากฐานทางวัฒนธรรมจึงจะมั่นคง

โดยวัฒนธรรมท้องถิ่น จากการมีภูมิปัญญาพื้นฐานในการสร้างคุณค่า มูลค่า เอกลักษณ์ท้องถิ่น และการแสวงหาความรู้วิชาการในการเพิ่มมูลค่าจากภูมิปัญญาที่มีอยู่ รู้จักเลือกใช้ในสิ่งที่เหมาะสมกับความต้องการ รู้จักปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความเป็นจริง มีการพัฒนาภูมิปัญญาของตนเองให้ก้าวหน้า ที่สอดคล้องกับ Bamrung Bunpanya (2006) และ Jiraphan Kanchanachitra (2007) วัฒนธรรม เป็นมรดกสังคมของพฤติกรรมมนุษย์ที่มีการสะสมมาจากอดีตและได้ถ่ายทอดมาเป็นสมบัติที่มนุษย์นำมาใช้ประกอบการดำเนินชีวิตที่หลอมรวมถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ และศิลปะต่าง ๆ ตลอดจน ภาษากฎเกณฑ์ การจัดระเบียบ สังคม ประเพณี อนุสัย ศิลธรรม คุณธรรม อุดมคติ ความมุ่งหมาย และความใฝ่ฝันแห่งชีวิตที่บุคคล ชุมชน และสังคมต่างๆ ที่มีแบบฉบับเป็นของตนเองและแตกต่างกันไป โดยเฉพาะผลของการคิดค้นทางวัฒนธรรม (Society invention) ที่ถือได้ว่าเป็นมรดกทางสังคม ที่ได้รับการถ่ายทอดทางสติปัญญาไปสู่อนุชนในแต่ละรุ่น อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันอยู่เสมออันก่อให้เกิดศิลปะวิทยาการ เกิดความรู้ ความสามารถที่ได้มีการสะสมกันมา ซึ่งการจัดหมวดหมู่ของวัฒนธรรม ที่เรียกว่า “วัฒนธรรมสากล” ทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและจิตใจ (Thaweesak Sasongkroh, 2011) เช่น 1. ภาษา ทุกสังคม จะมีการใช้ภาษา ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน 2. วัฒนธรรมประเพณีพิธีกรรม (Material Culture) เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับการกิน อาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องมือ เครื่องใช้ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม การอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น 3. ศิลปะ คือทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะ เช่น การวาดรูปสีน้ำ สีน้ำมัน การวาดเขียน การปั้นรูป การแกะสลัก การฟ้อนรำ การเล่นดนตรี การละเล่นพื้นบ้าน 4. ระบบและรูปแบบศาสนา พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความหลัง ความศักดิ์สิทธิ์ พิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกิด การเจ็บป่วยและการตาย 5. ระบบครอบครัว ระบบทางสังคมที่เกี่ยวข้องครอบครัว การนับญาติ การแต่งงาน เป็นต้น

ดังนั้น วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่น ที่มีความชัดเจนในการมองเห็นคุณค่าโดยอาศัยความรู้และภูมิปัญญาเป็นสำคัญ โดยการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคม จะส่งผลให้เกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ คือความเชื่อของมนุษย์ ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงความต้องการของมนุษย์ ความเชื่อจะทำให้เกิดการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่แวดล้อมอยู่ในท้องถิ่น และจะเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในที่สุด (Chatthip Natsupha, 2011) ทั้งนี้ การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หลักฐานที่นำมาศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อการร้อยเรียงวิถีชีวิต ความสัมพันธ์ของผู้คน ชุมชน ท้องถิ่นในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมที่นำไปสู่ ความเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งหลักฐาน

ทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ร่องรอยของสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์และสร้างสรรค์ รวมทั้งร่องรอยของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในอดีตและเหลือตกค้างมาถึงปัจจุบัน ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือนำทางในการศึกษาสืบค้น แสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีตของมนุษย์ได้ ซึ่งข้อมูลที่ปรากฏในหลักฐานอาจไม่ได้บ่งบอกถึงความเป็นไปอย่างแจ่มชัด แต่เป็นแนวทางที่นำไปวิเคราะห์ตีความ สร้างจินตนาการและหาความสัมพันธ์ของเรื่องราวเพื่อให้อธิบายได้ใกล้เคียงกับอดีตมากที่สุดและลักษณะอื่นๆ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์จากการบอกเล่าคือ เป็นการเล่าถึงเหตุการณ์ซึ่งประเพณีจากการบอกเล่า (Oral tradition) คือการบอกเล่าเกี่ยวกับเรื่องราวเหตุการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติต่างๆ โดยการถ่ายทอดในลักษณะคำพูด คำร้อง สืบต่อกันมา เป็นข้อมูลที่ผู้เล่าไม่ได้เห็นมาด้วยตนเอง แต่ได้จากการเล่าต่อกันมา อาจจะมีการจดบันทึกไว้ เป็นลายลักษณ์อักษร อาทิเช่น นิยายปรัมปรา ปรีศนา บทสวดและคำพังเพย เป็นต้น (Srisakon Valliphodom, 2008) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม และทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีกลุ่มบุคคล เป็นขับเคลื่อนหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐศาสตร์ โบราณคดี มานุษยวิทยา ล้วนทำให้ประวัติศาสตร์ ต้องข้ามพรมแดนแห่งความรู้ เข้าสู่การศึกษาเชิงสหวิทยาการ

อย่างไรก็ตาม การศึกษาความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ หรือระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับบริบทชุมชน ซึ่งทำให้สามารถทราบถึงพลังของสมบัติชุมชนเดิมและอาจจะแสวงหาทางรื้อฟื้นกลับคืนมา นำสู่การสร้างสมบัติชุมชนลักษณะใหม่ได้ และใช้เป็นเครื่องมือในการปรับตัวต่อไปในอนาคต จากการเรียนรู้ การปลูกฝังทางวัฒนธรรม (Cultivation) และการอบรมทางสังคม (Socialization) และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเรื่องราวของความเคลื่อนไหวทางความคิด การแลกเปลี่ยนผสมผสานกันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีพลังต่อการผลักดันการเปลี่ยนแปลงให้เกิดศักยภาพของท้องถิ่นในมิติทางวัฒนธรรมและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนสภาพสภาพสังคม ความเชื่อ ศาสนา ค่านิยม นิทาน เพลง และการละเล่นต่าง ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ โดยสอดคล้องกับ Direk Pathamasiriwatana (2004) การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่มุ่งศึกษากิจกรรม และประสบการณ์ ทุก ๆ ด้านของชุมชน ท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญไปที่ตัวแบบ ฐานะผู้สร้างและเป็นเจ้าของประวัติศาสตร์ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ให้เกิดความเข้าใจถึงความเป็นมาของวิถีการดำรงชีวิต วิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างรอบด้าน (Nittaya Kanokmongkol, 2011) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างสอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนและท้องถิ่นสู่การสำนึกประวัติศาสตร์ที่จะทำให้ชุมชน ท้องถิ่นทราบว่าตนเองมีอดีต ปัจจุบัน และอนาคต รู้จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัดต่าง ๆ โดยปัจจัยเหล่านี้คือ สายสัมพันธ์ ที่ยึดโยงให้ชุมชน ท้องถิ่น พร้อมที่จะอนุรักษ์รักษามิปัญญาด่าง ๆ ที่สืบทอดกันมา อันสอดคล้องกับทุนทางสังคมและทุนวัฒนธรรม และสอดคล้องกับ Pinkaew Leungaramsri (2011) การสร้างอัตลักษณ์บนฐานสถาปัตยกรรมท้องถิ่น จะมีลักษณะของสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงสภาพของพื้นที่

สังคม และวัฒนธรรมของประชาชน รวมทั้งเรื่องราวต่างๆของการใช้ชีวิต บริบทรอบข้าง ประเพณีวัฒนธรรมนั้นที่แสดงออกมาในตัวละครปัทมกรรม ที่ถูกสร้างและออกแบบขึ้นให้มีประโยชน์ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น มีรูปแบบที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และคำนึงในอัตลักษณ์ร่วมที่เกิดจากลักษณะการผสมผสานของความสัมพันธ์ในท้องถิ่นที่มีแบบฉบับเฉพาะ

ทั้งนี้ ความเข้าใจเรื่องอัตลักษณ์ เป็นเรื่องของกรรับรู้เราเป็นใคร คนอื่นเป็นใคร และคนอื่นรับรู้เราเป็นอย่างไร อัตลักษณ์ ถูกสร้างขึ้นโดยกระบวนการทางสังคมรวมทั้งการหยิบบ่มองค์ประกอบทางวัฒนธรรมจากหลากหลายแหล่งที่จำต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการประกอบขึ้นมาใหม่เพื่อใช้อ้างอิงในการแสดงตัวตนให้มีความหมายพิเศษ อัตลักษณ์ มีทั้งที่เป็นระดับปัจเจก และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม รวมถึงอัตลักษณ์เชื่อมต่องระหว่างปัจเจกและโครงสร้างทางสังคม การยอมรับความหมายของอัตลักษณ์ในฐานะที่เป็นกระบวนการ จะช่วยให้ เข้าใจอัตลักษณ์ได้หลากหลายมิติ และรู้เท่าทันการปรับเปลี่ยนของอัตลักษณ์ที่มีความสัมพันธ์กับสถานการณ์หรือมีบริบทที่มีความเฉพาะและการเปลี่ยนแปลง ผ่านการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม โครงสร้างหน้าที่ และความกลมกลืนทางวัฒนธรรมการสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่นภายใต้ความสัมพันธ์เชิงกายภาพกับสังคม ที่เกิดในสภาพแวดล้อมตามกรอบของสังคมวัฒนธรรมที่พื้นถิ่นนั้นตั้งอยู่ ซึ่งความสัมพันธ์นี้ได้สร้างความหมายเฉพาะ ทำให้กับพื้นถิ่นนั้นต่างจากที่อื่น โดยความสัมพันธ์ระหว่างกายภาพและสังคมนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องภายใต้พลวัตและปัจจัยการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงมีผลให้เกิดการสร้างความหมายใหม่ และอัตลักษณ์ที่เปลี่ยนไปแก่พื้นถิ่นนั้น ถือเป็นวงจรการพัฒนาที่ต่อเนื่องไม่สิ้นสุด เมื่อการเปลี่ยนแปลงดำเนินไป อัตลักษณ์ จะเปลี่ยนตามทีละน้อยหรือมากตามแต่ระดับของความเปลี่ยนแปลงนั้น สิ่งสำคัญของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ จะอยู่ที่การจัดการความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นที่มีผลต่อการสร้างความหมายใหม่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างกว้างขวางในมิติเชิงบูรณาการความรู้และการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ในฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ที่มา : (Suchat Saengthong, 2024)

สรุป

ฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) กรอบความคิดฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนทั้งในความเป็นไปได้ ความแตกต่างระหว่างเรื่องราวและองค์ประกอบของแต่ละฉากทัศน์ ความสอดคล้องซึ่งกันและกันระหว่างองค์ประกอบและเนื้อหาในฉากทัศน์เดียวกัน ประโยชน์ในเชิงการตัดสินใจ ความท้าทายที่จะทำให้ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรที่เกี่ยวข้องต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และกระบวนการทำงานใหม่ เลือกดัชนีชี้วัดสำหรับการติดตามผล เพื่อนำมาตัดสินใจในการดำเนินการ การประเมินผลกระทบ และการประเมินทางเลือกยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์หลักของการสร้างฉากทัศน์ของการสร้างพาราไดม์ทางทฤษฎีที่หลากหลายในการวางรากฐานความคิดใหม่ ทางวัฒนธรรมนิเวศกับวัฒนธรรมความคิด ได้แก่ วัฒนธรรมความยั่งยืนกับปัญหาสภาวะแบบองค์รวม ความเชื่อมโยง ธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม และผลกระทบต่อความยั่งยืนของสังคมและท้องถิ่น ในการเรียนรู้สู่ความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมกับการพัฒนา วัฒนธรรมกับความยั่งยืนทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ วัฒนธรรมกับการปฏิบัติการเชิงพื้นที่ของท้องถิ่น 2) ทุณวัฒนธรรมในมิติทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นตัวขับเคลื่อนด้านเศรษฐศาสตร์ โบราณคดี มานุษยวิทยา ในการข้ามพรมแดนแห่งความรู้ เข้าสู่การศึกษาเชิงสหวิทยาการ 3) การสร้างอัตลักษณ์บนฐานศิลปวัฒนธรรมในสถาปัตยกรรมท้องถิ่นที่สะท้อนถึงสภาพของพื้นที่ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชน รวมทั้งเรื่องราวต่างๆของการใช้ชีวิต บริบทรอบข้าง ประเพณีวัฒนธรรมที่แสดงออกมาในตัวสถาปัตยกรรม ที่ถูกสร้างและออกแบบขึ้น ให้มีประโยชน์ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น มีรูปแบบที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และค่านิยม และการสร้างอัตลักษณ์ร่วมที่เกิดจากลักษณะการผสมผสานของความสัมพันธ์ในท้องถิ่นที่มีแบบฉบับเฉพาะ และกระบวนการทางสังคม รวมทั้งการหยิบยืมองค์ประกอบทางวัฒนธรรมจากหลากหลายแหล่งที่จำต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการประกอบขึ้นมาใหม่เพื่อใช้อ้างอิงในการแสดงตัวตนให้มีความหมายพิเศษ และ 4) วิถีพันธ์ของวัฒนธรรมกับนวัตกรรมทางปัญญาเชิงสร้างสรรค์ ทั้งด้านจิตรกรรมที่เป็นภาพเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของศาสดาผู้นำของศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม ระเบียบประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมด้านประติมากรรมที่แสดงออกในรูปแบบเกี่ยวกับความเชื่อศรัทธาในศาสนาเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ด้านสถาปัตยกรรมที่แสดงออกในรูปแบบของความเชื่อศรัทธา และความยิ่งใหญ่ของศาสนาที่บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรือง ความยิ่งใหญ่ ของคติความเชื่อ เป็นตัวกำหนดและด้านงานประณีตศิลป์ ของการสร้างงานศิลปะที่ออกมาเป็นรูปแบบคุณค่าทางด้านความงามที่แสดงลักษณะเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างเด่นชัด

ข้อเสนอแนะ

ฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่เรื่อง การบริหารจัดการ การสร้างผู้นำที่เป็นนักจัดระบบบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาสังคมใน เชิงพื้นที่ทางกายภาพและทางวัฒนธรรม โดยมีความรู้ความเข้าใจสังคมท้องถิ่นในบริบท การเปลี่ยนแปลงระดับท้องถิ่น ชุมชน ระดับชาติ และให้ความสำคัญต่อบริบทกระแสโลกาภิวัตน์ และกระบวนการสร้างผู้นำนั้นยังต้องมีความสามารถในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาในระดับต่างๆ โดยฉากทัศน์ปรัชญา ของผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ระดับสากลทางทฤษฎีและวิธีวิทยาการ วิจัยในเชิงบูรณาการศาสตร์ มีทักษะในเชิงการคิดแบบวิพากษ์ ซึ่งจะทำให้สามารถแสวงหา ความรู้ทางทฤษฎี ตลอดจนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รวมถึงนโยบายการพัฒนาที่นำไปสู่ ความยั่งยืนทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม และจริยธรรมในการเรียนรู้ และดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมท้องถิ่นที่ยั่งยืนได้ มีทักษะ ในเชิงปฏิสัมพันธ์และเชื่อมประสานการทำงานกับบุคคลอื่นเพื่อการเรียนรู้และการทำงานพัฒนา สังคมท้องถิ่นที่ยั่งยืน มีศักยภาพในการปฏิบัติการทางสังคม โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี รวมถึงการสื่อสารผลงานต่อสาธารณชนจากระดับท้องถิ่นสู่ระดับประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการวิเคราะห์นโยบายจากรากหญ้าให้สอดคล้องไปกับการพัฒนา เชิงพื้นที่ระดับท้องถิ่นเพื่อความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Agostinho, S., Meek, J., & Herrington, J. (2005). Design methodology for implementation and evaluation of a scenario- based online learning environment. *Journal of Interactive Learning*, 16(3), 229-242.
- Akin Rapeepat. (2008). Culture is meaning: Theory and Methods. Clifford Gears. Bangkok: Queen Sirindhorn Anthropology Center.
- Bamrung Bunpanya. (2006). Community culture and sustainable development. Bangkok: Community Organization Development Institute.
- Chanchai Jitlaoaporn, Jidapa Thirasirikul and Sakon Suksamphongchai. (2022). The Prime Minister's vision of youth development through the Children's Day slogan. *Thai Academic Journal, Research and Management*, 3(1), 21-33.
- Chatthip Natsupha. (2011). Thai culture and social change movements. 3rd printing. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Clark, R. (2009). Accelerating expertise with scenario based learning. Learning blueprint Merrifield, VA: American Society for Teaching and Development.

- Danai Nilsakul and Nopadon Thungsakul (2017). Sense of Place in Ubon Ratchathani Old Commercial District. Built Environment Inquiry Journal – BEI, 16(1).
- Direk Patmasiriwat. (2004). Social capital and cultural capital. Dhamma in modern economics and management. Phitsanulok: Faculty of Management Science and Information Science Naresuan University.
- Direk Patmasiriwat. (2008). Cultural capital and wisdom and value creation. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board.
- Erduran, A.D., & Bayrak, E. B. (2013). Investigating teacher candidates' opinions related to scenario- based learning. An action research. Elementary Education online, 12(2), 528- 549.
- International Institute for Trade and Development (Public Organization). (2016). Sustainable development. Bangkok: Institute.
- Jiraphan Kanchanachitra. (2007). Community development. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Lowanichchai, S. ., Prachai, S. ., Chamnanphon, K. ., Rattanasuporn, J. ., Kongsrima, K. ., Chinjoho, P. ., & Jongmuanwai, benjapuk. (2021). Land Use Maps Database System of Water Resources by Application a Smartphone to Smart Farmers' 4.0. Humanities and Social Sciences Nakhonsawan Rajabhat University Academic Journal, 8(1), 13–27.
- Nittaya Kanokmongkol. (2011). Life has a museum. Living museum of the Japanese people. Ancient City Journal, 37(1), 126.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2016). Economic development plan and National Society, Issue 12 (2017-2021). Bangkok: Office.
- Pinkaew Luengaramsri. (2011). Popular culture. Academic journal Faculty of Social Sciences: Chiang Mai University. 22 (1), 26- 37.
- Pornchai Jedaman and Udon Orakul. (2018). Directions and paradigms of educational research for sustainable local development. Bangkok: Phaisan Builder Sutta.
- Pornchai Jedaman. (2018). Philosophy of human resource and local development. Bangkok: Phaisan Builder Sutta.
- Rangsan Thanapornphan. (2013). Cultural capital in the global capitalist system. Bangkok: Matichon Publishing House.

- Srisakorn Valliphodom. (2008). Mue Chuk Khid: The meaning of cultural landscape. Inner education and local consciousness. Bangkok: Lek-Prapai Foundation Viriyaphant.
- Sunida Kiatwattanawisan. (2022). Sufficiency economy philosophy towards sustainable development. Rattanakosin Journal of Social Sciences and Humanities, 4(3), 1-18.
- Suthep Sunthornpharm. (2006). Anthropological knowledge. 4th printing. Bangkok: Phrae Wittaya Publishing House.
- Thaipat Institute Rural Restoration Foundation of Thailand under the Royal Patronage. (2020). Sustainable development. Bangkok: Institute.
- Thaweesak Sasongkroh. (2011). Intelligence and the creation of folk wisdom. Journal of the Institute of Culture and Arts. Srinakharinwirot University, 13(1), 27-37.
- Wichai Thianhaworn. (2021).
- Wimonsit Haryangkun. (2011). creating cultural heritage: towards the creation of modern Thai architectural identity. Journal of Architecture/Urban Planning Research and Substances, 8(1), 1-19.
- Yongthanit Pimonsathian. (2011). Cultural heritage conservation. Government Housing Bank Journal, 17 (66), 28-35.